

GDI

Global
Disinformation
Index

Väärinforiskid Eesti Meediaturul

www.disinformationindex.org

Autorid ja Uurijad: Craig Fagan (GDI), Andres Jõesaar (TLÜ) ja Andres Kõnno (TLÜ).

Kujundus: www.designbythink.co.za

The Global Disinformation Index (GDI - Globaalne Väärinformatsiooni Indeks) on Ühendkuningriigis asuv apoliitiline mittetulundusühing, mis oma tegevuses lähtub kolmest põhimõttest - neutraalsus, sõltumatus ja läbipaistvus.

Meie visioon on maailm, kus saame usaldada seda, mida meedias näeme. Meie missiooniks on taastada usaldus meedia vastu, pakkudes GDI abil riskihinnanguid maailma uudisportaalidele. Meie nõuandekogu koosneb väärinfo, indekseerimise ja tehnoloogia rahvusvahelistest ekspertidest. Lisateabe saamiseks külastage aadressi www.disinformationindex.org

GDI Global
Disinformation
Index

September 2020. Published under a Creative Commons License (CC BY-NC-SA 4.0)

Sisukord

Saateks	4
Sissejuhatus	5
Üldvaade Eesti meediatrust	8
Väärinfo levikuga kaasnevate riskide hindamine	9
Järeldused	17
Lisa: Meetod	18
Märkused	21

Saateks

Internet on alates selle leiutamisest väga erinevatel viisidel muutnud meie on- ja offline elu. Siia kuulub ka uudiste tootmise rahastamine, nende toimetamine, tarbimine ja ka see, kuidas toimub uudiste jagamine auditooriumile.

Arusaadavalt kätkevad need muutused endas ka riske uudistetööstusele. Üheks riskiks on valeuudiste ja väärinformatsiooni levik. COVID-19 pandeemia erinevad tõlgendused on heaks näiteks väärinfost kui infodeemiast, mis väljenduvad avalikkuses esinevate segaste kujutelmadena õigest tervise- ja riskikäitumisest ning nendega seotud valitsuste seisukohtadest.

GDI uuring pakub usaldusväärset ja neutraalset hinnangut uudisportaalide väärinformatsiooni riski kohta. Reklaamiandjad ja reklaamitehnoloogid ettevõtted saavad riskihinnanguid kasutada tagamaks, et veebipõhiste reklaamikulutuste suunamine oleks kooskõlas nende enda brändide ohutuse ja väärinformatsiooni riskide maandamise strateegiatega.

GDI riskihinne koosneb ekspertide poolt uudisportaalile antud hinnangutest portaali vahendatud 1) uudiste struktuuri, 2) sisu ja 3) portaali enda funktsionaalsuse kohta. Samuti sisaldab GDI 4) avaliku arvamuse uurimise komponenti, ehk siis seda hinnangut sellele millises auditoorium tajub portaali poolt vahendatud sisu. Nende nelja samba abil hindab GDI uudistesaitide võimalikku kalduvust väärinfo vahendamisele.

Järgnev esitleb tulemusi, mis saadi GDI riskihindamise meetodi rakendamisel Eesti populaarseimatele veebilehekülgedele. Kokku hindasime 33 online portaali, mis vahendavad uudiseid nii eesti kui vene keeles. Viimastest olid kolm ka .ru domeeniga, kuivõrd Alexa andmetel on tegemist populaarsete Eestist külastatavate Venemaa veebilehtedega. Loodetavasti pakuvad need tulemused sisendit meediamajadele, reklaamiandjatele ja meediaagentuuridele aruteluks selle üle, kuidas parendada mitmekesise ja usaldusväärse ajakirjanduse arengut Eestis

Tabel 1. Valimisse kuulunud Eesti veebileheküljed (tähestikulises järjekorras)

1. aripaev.ee	12. meiemaa.ee	23. rus.delfi.ee
2. delfi.ee	13. mke.ee	24. s.err.ee
3. ekspres.delfi.ee	14. objektiiv.ee	25. rus.postimees.ee
4. epl.delfi.ee	15. ohtuleht.ee	26. saartehaal.postimees.ee
5. err.ee	16. online.le.ee	27. sakala.postimees.ee
6. geenius.ee	17. parnu.postimees.ee	28. seti.ee
7. harjuelu.ee	18. pohjarannik.postimees.ee	29. severnojepoberezhje.postimees.ee
8. jarvateataja.postimees.ee	19. postimees.ee	30. stolitsa.ee
9. lenta.ru	20. prospekt.ee	31. uueduudised.ee
10. lounapostimees.postimees.ee	21. regnum.ru	32. virumaateataja.postimees.ee
11. maaleht.delfi.ee	22. ria.ru	33. vorumaateataja.ee

Sissejuhatus

Väärinfokahjustused levivad kogu maailmas - ähvardades meie valimisi, tervist ja ühiselt aktsepteeritud faktide tunnustamist. COVID-19 vandenõude poolt vallandatud infodeemia näitab selgelt, et väärinformatsioon ohustab inimeste elusid. Uudisväljaanneteks maskeeritud veebilehed on sellise olukorra loojad ja nad teenivad sellest otsest rahalist kasu.

GDI eesmärgiks on piirata väärinfo levitamist toetavaid rahavoogusid. GDI loodud hindamisraamistik kasutab nii tehisintellekti kui inimekspertiisi võimalusi hindamaks uudisportaalide väärinfo leviku riski.

GDI riskihinnang pakub reklaamiandjatele, reklaamitööstusele ja platvormidele kvaliteetsemat võimalust hinnata uudisportaalide väärinformatsioonilist potentsiaali lähtudes nende ülesehitusest (s.t metaandmetest ja leksikast), sisust (s.t sisu vastavusest sellele mida saidil lubatakse), tegevusest uudiste vahendajana (s.t lehel nähtav toimetajatöö ja selle läbipaistvus) ja kontekstist (s.t auditooriumi poolt tajutud brändide usaldusväärsusest; vt Joonis 2)². Selle raporti tulemused põhinevad kolme viimatinimetatud aspekti hindamisel: uudisportaalide sisu, nende toimetajatöö läbipaistvus uudiste vahendamisel ning nende kontekst, ehk auditooriumi poolt tajutud usaldusväärsus.

Uudisportaali väärinformatsiooniline riskitase põhineb sellele antud hinnete agregeerimisel kõikide tunnuste lõikes (vt Tabel 2). Uudisportaali üldine riskihinne algab nullist (maksimaalne risk) ja lõpeb sajaga (minimaalne risk). Igat muutujat hinnatakse skaalal 0-100. See tähendab, et GDI peegeldab uudisportaali üldist riskitaset, mitte selle portaali "tõeväärtust" või "ajakirjanduslikku kvaliteeti".

Käesolev raport tutvustab 33 uudisportaali hindamise tulemusi³. Andmestik pakub sissevaadet nende veebilehtede tugevustele ja ka väljakutsetele,

Tabel 2: GDI riskide hindamine

Masinaanalüüs	Analüüs		
Struktuur	Sisu	Toimetamine	Kontekst
<ul style="list-style-type: none"> Uudisdomeenide automaatne klassifitseerimine AI poolt toimetatud vaatlus ja hinnang 	<ul style="list-style-type: none"> Artiklite hindamine lähtudes nende usaldusväärsusest, sensatsioonilisusest, erapoolikusest ja vihakõne olemasolust Analüütikute poolt esitatud hinnang mis tugineb vaatlusandmetele 	<ul style="list-style-type: none"> Hinnatakse domeeni läbipaistvust ja toimetusesiseseid meetmeid selle tagamiseks Põhineb Journalism Trust Initiative algatusel Analüütikute poolt esitatud hinnang, mis tugineb vaatlusandmetele 	<ul style="list-style-type: none"> Uudisdomeenide usaldusväärsuse tajumine avalikkuses On-line auditooriumite küsitlus

mis nende ees seisavad väärinfoga seotud riskide vähendamisel⁴. Kõik tulemused pärinevad ajavahemikus aprill-juuli 2020 läbi viidud uuringust. Analüüs põhineb 15 väärinfo levikut kirjeldava muutuja hindamisel kahe eesti eksperdi poolt⁵. Raport esitleb hindamisel saadud keskmisi; uudisportaalid, mis said vähima võimaliku või madala riskiga tulemuse ja/või suurema tulemuse kui 95 punkti (100st võimalikust) on välja toodud ka nimeliselt⁶.

GDI riskide hindamise meetod ei ole katse kirjeldada tõese- ja väärinfo levikut. Samuti ei sildista see ühtegi veebilehekülge ei 'väärinfo levitajaks' ega ka 'täiesti usaldusväärseks'.

Pigem eeldab meie lähenemine, et teatud signaalide koosesinemine suurendab ka riski, et vaatlusalused uudisportaalid vahendavad väärinfot.

Tulemusi tuleb käsitada kui sissevaadet Eesti meediaturule ja üldistust tõenäosusele kohata sellel turul väärinformatsiooni vahendavaid veebilehti. Tulemused on avatud aruteluks ja täiendamiseks selle erinevatele osapooltele, nt reklaamiandjad, reklaamitööstuse esindajad ja ka uudistetoimetuste töötajad ise. GDI meeskond ootab sellelaadseid ettepanekuid suure huviga⁷. Selle raporti lisa kirjeldab täpsemalt ka töö tehnilist ja sisulist poolt.

Kuidas hinnata väärinfoga seonduvaid riske rahvusvahelistel veebilehtedel?

Keeruline on aduda selle informatsiooni laadi millele inimesed internetis võivad sattuda. Ükskõik kas lugeja paikneb Cape Townis, Melbournes või Torontos, temani jõudev informatsioon võib ikkagi pärineda väljastpoolt tema asukohamaad. Sama pädeleb ka näiteks araabia, prantsuse, portugali, hispaania jne keelte kontekstis.

Kuidas siis hinnata väärinfoga seotud riske mida need uudisportaalid kujutavad endast kohalikule turule? See küsimus tõstatub eriti olulisena, kui kõnesolevad välismaised veebilehed on suunanud oma tegevuse vähemusrahvustele, mille keel on erinev ametlikust riigikeelest. See täpsustus pädeleb ka Eesti meediaturule antavas hinnangus.

Arvestatava suurusega venekeelne kogukond Eestis tähendab, et paljud neist eelistavad kasutada nende jaoks loomulikku venekeelset meediakeskkonda, mh ka kanaleid mis paiknevad väljaspool Eestit. Paljud populaarsemad venekeelsed kanalid paiknevad Venemaal⁸. Käesoleva ülevaate koostamiseks hindasime kokku seitset venekeelset Eesti uudisportaalid (www.rus.err.ee; www.rus.postimees.ee, www.rus.delfi.ee, www.seti.ee, www.mke.ee, www.severnojepoberezhje.postimees.ee and www.stolitsa.ee) ja kolme Venemaal paiknevat kanalit (www.lenta.ru, www.ria.ru, and www.regnum.ru).

Silmatorikavalt said kõik Eestis paiknevad veeblehed raportis häid hindeid. Seda ei saa aga öelda Venemaal tegutsevate uudisportaalide kohta. Vene portaalidel jäi parematest hinnetest puudu ennekõike sisu toimetamise läbipaistvusest (nt toimetuses rakendatavate eetikanormide kirjeldamine), tagasiside võimalustest lugejatele ja ka informatsiooni edastamise tasakaalustatusest. Kõik kolm viidatud Vene uudisportaalid said seetõttu valimi keskmisest oluliselt madalamaid hindeid.

Vene portaalide riskiprofiilide tundmaõppimisest selgub ka väljakutse meediaturuga seotud avalike poliitikate kujundamiseks: rahvusvaheliste uudiste keskustena ei allu need Eesti seadustele ega ka siin üldiselt aktsepteeritud Eesti Meediaettevõtete Liidu ajakirjanduseetika koodeksile. Samuti ei kannan nad mingit vastutust võimaliku väärinfo levitamise eest. Nendes rahvusvahelistes portaalides tuvastatud riskide kõrvaldamise ainsaks võimaluseks on see, et nad ise hakkaksid riskidega tegelema. Loodetavasti suudab käesolev raport pakkuda viidatud portaalide mõningaid juhiseid nende riskide maandamiseks.

GDI olulisemad tulemused Eesti meediamaaastikult:

Tõenäosus kohata eksitavat sisu Eesti meediamaaastiku populaarseimates on-line uudisportaalides on minimaalne. Madalaima väärinformatsiooni leviku riskiga keskkondadeks on Eesti Rahvusringhäälingu leheküljed www.err.ee ja venekeelne www.rus.err.ee ning majandusuudiste portaal www.aripaev.ee.

ERRi poolt toimetatud eesti- ja venekeelsed kanalid pakuvad usaldusväärset sisu ja nende toimetusesisesed reeglid uudiste toimetamisele (ja ka lugejatepoolsele tagasisidestamisele) on selged ja läbipaistvad. Samuti hindavad lugejad ERRi brändi selgelt meediaturu üheks kõige usaldusväärsemaks. Näiteks, 75% küsitlusele vastanutest hindasid ERRi kõrgelt just täpsuse ja uudiste mitmekesisuse aspektist lähtudes.

Majandusuudiste portaali www.aripaev.ee tõstis 82% küsitletutest esile kui läbipaistvat, neutraalset ja täpset uudiste vahendajat, millel on selged reeglid nii toimetuse tööle kui ka lugejate tagasisidestamiseks.

Ühele neljandikule meie poolt uuritud uudisportaalidest omistasime kõrgeima väärinfo edastamise riskitaseme.

- Valdavalt on tegemist peavoolust väljapoole jäävate uudisportaalidega ja paljud nende lugejatest ei usalda nende kõrval mingeid teisi meediakanaleid.
- Need leiud lubavad järeldada, et kõrgema väärinformatsiooni riskitasemega kanalite lugejad võivad elada nn informatsioonimullis ja toetuvad oma otsustes uudistele, mille potentsiaal sisaldada väärinfot on kõrgeim.

Kaks kolmandikku, s.t suurem osa meie valimi on-line uudisportaalide paigutatud keskmise riski kategooriasse.

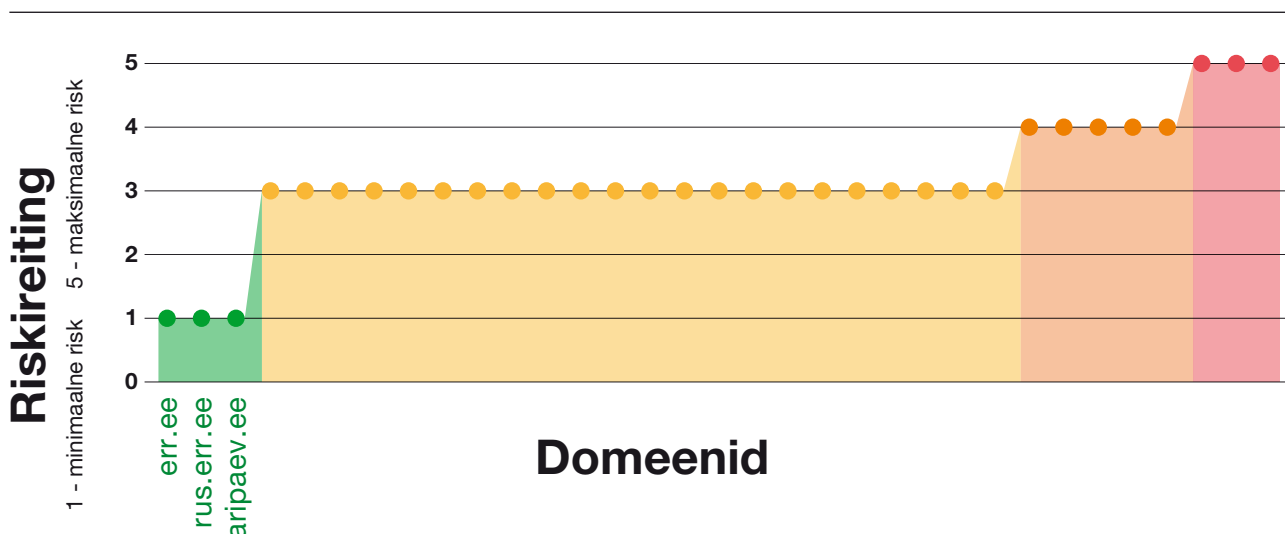
- Sellesse gruppi kuulub suur hulk regionaalseid ja üleriiklikke veebilehti. Keskmise riski hinnang tuleneb sellest, et nendel lehtedel puuduvad viited selgelt sõnastatud uudiste toimetamise, ajakirjandusliku sõltumatuse ja lugejatega suhtlemise reeglitele.

Samuti tõstame esile nn klikimagneti-kultuuri levikut kui varjatud riskitegurit paljudele suurematele portaalidele. Klikimagnetite kasutamine võib vähendada auditooriumi usaldust nende kanalite suhtes¹.

Valdavalt on nende lehekülgede peamine tuluallikas reklaamimüük ja nende lehtede suur külastatavus sõltub otseselt pealkirjade ligiõmbavusest.

- Meie uuring näitab, et klikimagnetina mõjuvatest pealkirjadest loobumisel on ka selgeid eeliseid. Neid Eesti uudisportaalide, mida tajutakse täpsemate ja usaldusväärsematena, iseloomustab vähemsensatsiooniline sisu, neutraalsemad pealkirjad ja tasakaalustatud hinnangud nende lugude teemadele ja subjektidele.

Graafik 1: Väärinformatsiooni riskireitingud Eesti turul tegutsevatele saitidele

Üldvaade Eesti meediaturule

Võib öelda, et Eestil meediaturul on unikaalne kogemus toimetulekust erinevate Venemaalt juhitud väärinfo kampaaniatega. **Umbes kolmandik Eesti elanikest räägib koduse keelena vene keelt**, ülejäänute emakeeleks on eesti keel. Tuginedes selle uuringu andmetele võib väita, et venekeelne auditoorium on tunduvalt paremini kursis eestikeelse inforuumiga, kui eestlased siin levivate venekeelsete kanalite sisuga⁹. Ka varasemad uuringud näitavad, et kohaliku venekeelse auditooriumi poolt tarbitud meediakanalite spekter on tunduvalt laiem kui eestikeelsel meediatarbijal.

Suure venekeelse auditooriumi olemasolu peegeldab asjaolu, et Eesti oli 50 aastat osaks Nõukogude Liidust ja kuni 1991. aastani kehtis riigi poolt tõhusalt kontrollitud meediasüsteem. Eesti tänapäevane meediaturg umbes 1,3 miljonilise auditooriumiga hakkas arenema pärast N-Liidu lagunemist. 2000ks aastateks oli selge, et Venemaa üritab kujundada siinset infokeskkonda arvutake väärinfokampaaniate abil. Üheks selliseks näiteks on nn monumendikriis aastal 2007, mis erandlikult lõppes ka vägivaldallainega Tallinna tänavatel¹⁰.

Seda ajaloolist tausta arvestades on huvitav märkida, et umbes kolmandik eestlasi ei usalda ajakirjandust ning tervelt 47% ei usalda uudiseid mis pärinevad sotsiaalmeediast¹¹. Uuringutulemused näitavad, et 73% küsitletutest on mures sellepärast et osa nende tarbitavatest uudistest võivad sisaldada väärinfot¹². Samas, ca 61% eestlastest on kindlad, et suudavad eristada informatsiooni ja väärinformatsiooni¹³.

Üldiselt võib tõdeda, et Eesti inimesed kalduvad usaldama traditsioonilisi uudistekanaale nagu raadio (80%), televisioon (79%) ning ajakirjad ja trükiajakirjandus (71%). Mis puutub online ajakirjandusse, nende kanalite poolt vahendatud sisu usaldab ca 60% auditooriumist¹⁴. Hinnanguliselt saab ca 71% Eesti auditooriumist oma uudised online kanalitest ja 64% auditooriumist mobiiltelefonidest¹⁵.

Eesti- ja vene kogukonnad kasutavad traditsioonilist

meediat (TV, raadio, trükiajakirjandus) väga erinevalt. Ka kõige populaarsemad kahes keeleruumis toimivate uudisportaalide (i.e www.delfi.ee ja www.rus.delfi.ee; www.postimees.ee ja www.rus.postimees.ee; www.err.ee ja www.rus.err.ee) sisu on keeleti erinev.

Eesti viiest suurima külastajate arvuga veebikeskkonnast on kaks uudisportaalid - www.delfi.ee ja www.postimees.ee¹⁶ - mis kuuluvad Eesti ajakirjandusmaastikul domineerivatele eraettevõtetele Ekspress Grupp ja Postimees Grupp. Lisaks on meediamaastikul oluliseks tegijaks veel avalik-õiguslik ringhääling (ERR). Üldise trendina saab Eesti meediamaastikul välja tuua üha suureneva horisontaalse ja vertikaalse integreerumise.

Nagu ka mujal maailmas, üritavad Eesti meediaettevõtted kohandada oma ärimudeleid infoühiskonna väljakutsetega, s.t tulla toime järjest suureneva majandusliku ebakindlusega. Ülemaailmsete Interneti-hiiglaste põhjustatud Eesti reklaamituru (2019. aastal 107 miljonit eurot¹⁷) erosioon on avaldanud Eesti erameediaettevõtetele täiendavat survet. Eesti reklaamandjate poolt Google'isse ja Facebooki viidud aastane reklaamirahade summa (2019.a. 15,3 miljonit eurot) on kiiresti kasvanud ja jõuab järele Eesti internetikeskondades reklaamimiseks kulutatud summadele (22,4 miljonit eurot aastas)¹⁸. Oluline on siiski esile tuua ka Eesti Meediaettevõtete Liidu poolt hiljuti väljatoodud fakti, et suurematel Eesti meediamajadel on õnnestunud viimastel aastatel suurendada ka e-tellimuste hulka¹⁹.

Käesoleva uuringu esialgne valim kätkes endas ca 40 Eesti online uudiste kanalit, mis sisaldasid nii üleriiklikku trükiajakirjandust, tabloide kui ka regionaalset meediat. Samuti kolme populaarsemat Vene uudisportaaali. Koostöös kohalike meediaekspertidega valisime sellest nimekirjast nende kanalite subjektiivsele olulisusele, Alexa pingereale ja nende kanalite Twitteri ja Facebooki järgijate arvule tuginedes välja 33 veebilehte, milledele tuginevad ka käesolevas raportis tehtud üldistused.

Väärinfo levikuga kaasnevate riskide hindamine

Ükski vaadeldud Eesti uudisportaalidest ei kvalifitseerunud madalaima väärinfo riski kategooriasse.

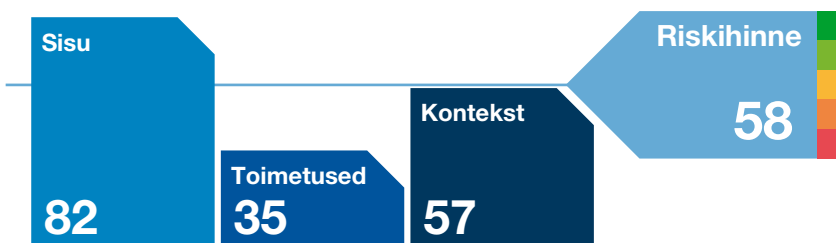
Valimi üldvaade

Üldvaates tuleb nentida et kaks kolmandikku Eesti uudistesaitidest on üsna sarnase väärinfo levitamise riskiga, paiknedes riskitabeli keskmises vahemikus. Minimaalset võimalikku väärinformatsiooni riski pakuvad ainult rahvusringhäälingu leheküljed (www.err.ee ja rus.err.ee) ja majandusuudiste portaal www.aripaev.ee.

Vaadates risikireitingute jaotumist võib tõdeda, et kõikidel uuritud uudisportaalidel on arenguruumi. Umbes neljandik nendest liigitub kõrge väärinfo riski kategooriasse. Paljud veebiportaalid mis antud juhul liigitusid riskide mõttes keskmisesse kategooriasse saaksid oma positsiooni parandada vaid väikeste täiendustega (vt täpsemalt toimetamise kohta käivat alajaotust).

Teised väärinfo väärinfo riskihinnangu kujunemist mõjutanud muutujad on seotud auditooriumi poolt väljendatud usaldusega erinevate brändide vastu (vt Tabel 3). Ennekõike tähendab see online-uudiste lugejate poolt väljendatud kahtlust, et väljaanded pigem kalduvad kasutama klikimagnetina eksitavaid pealkirju ja ei vaevu tegema vigade parandusi.

Tabel 3: online uudistesaitide keskmised muutujate kategooriates

Graafikult 2 on võimalik vaadata ka, kuidas erinevatesse väärinfo riskigruppidesse jagunenud uudisportaalid jagunesid erinevate tüüpide (sisu, toimetamine, auditoorium ja turg) ja nende tüüpide üldiste riskihinnangute (minimaalne, keskmine, kõrge, maksimaalne) vahel.

Eesti meediaturgu kirjeldavas valimis märkisime madala väärinforiski mitmetele kanalitele kõikide muutujatüüpide lõikes. Parimaid hindeid saadi

tegevuspõhimõtete ja sisu muutujates. Minimaalse väärinfo riskiga portaalid Eestis on err.ee, rus.err.ee ja aripaev.ee. Tänu läbipaistvatele ajakirjanduslikele praktikatele ning erapooletult esitatud sisule võib lugeja eeldada, et nende lehtede väärinfo risk on suhteliselt madal. Siiski, isegi nende lehtede puhul võib tõdeda, et nn kontekstikategoorias, mis peegeldab nende auditooriumi poolt tajutud kuvandit, on arenguruumi.

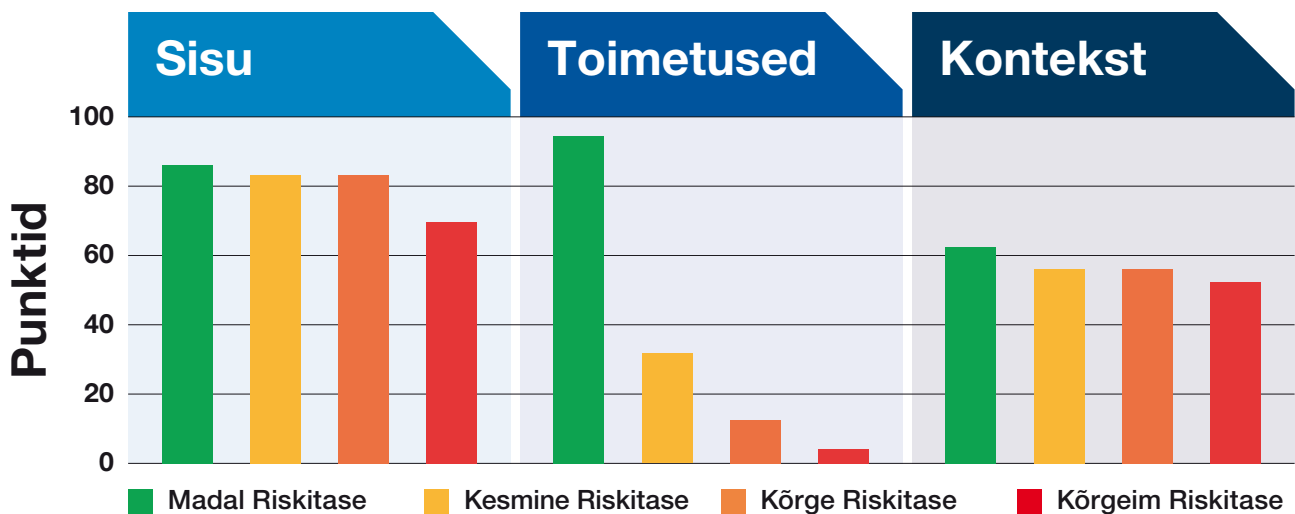
Nagu öeldud, mitte ükski vaadeldud Eesti uudisportaalidest ei kvalifitseerunud madalaima väärinfo riski kategooriasse. Siinkohal on oluline tõdeda, et turu parimad ja halvimald veebilehed on oma riskireitingutes märkimisväärselt erinevad.

Keskmise riskihinde said esaid enamasti veebilehed, mille sisu on suhteliselt hea, kuid mis ei vasta täielikult toimetuse- ja tegevuspõhimõtete avalikustamise standarditele ning kasutajate hinnangul on nende kuvand madalama usaldusväärsusega. Toimetamisega seotud riskide vaates pädeb see eriti mõne meie valimisse kuulunud maakondliku väljaande puhul (kokku sisaldas meie valim 13 maakonnalehte)²⁰.

Kõrge riskihinde saanud veebiportaalidel oli selgelt vähem usaldusväärsem sisu kui teistel. Samuti ei rakendanud nende portaalide toimetused oma lehekülgedel neid standardeid mis on vajalikud kindlustamiseks ajakirjandustöö tasakaalustatust ja tagasisidemehhanismide läbipaistvust lugeja jaoks. Ka oli nende brändi usaldusväärsus teiste Eesti uudisportaalidega võrreldes oluliselt tagasihoidlikum.

Maksimaalse risiktaseme omistasime portaalidele millede tegevuses jätsid soovida ennekõike nende sisu ja selle toimetamist kirjeldavad indikaatorid. Põhiliselt puudusid neil kõikmõeldavad meetmete kirjeldused mis aitavad tagada ajakirjandusliku sisu ja toimetuse usaldusväärsust, omandisuhete läbipaistvust ja samuti eetikareeglid ajakirjanikele ning selged toimetamise reeglid lugejate tagasisidestamiseks. Samuti on veebikasutajate usaldus nende portaalide uudiste täpsuse ja erapooletuse suhtes madalaim

Graafik 2: uudisportaalide keskmised hinded muutujate tüüpide lõikes

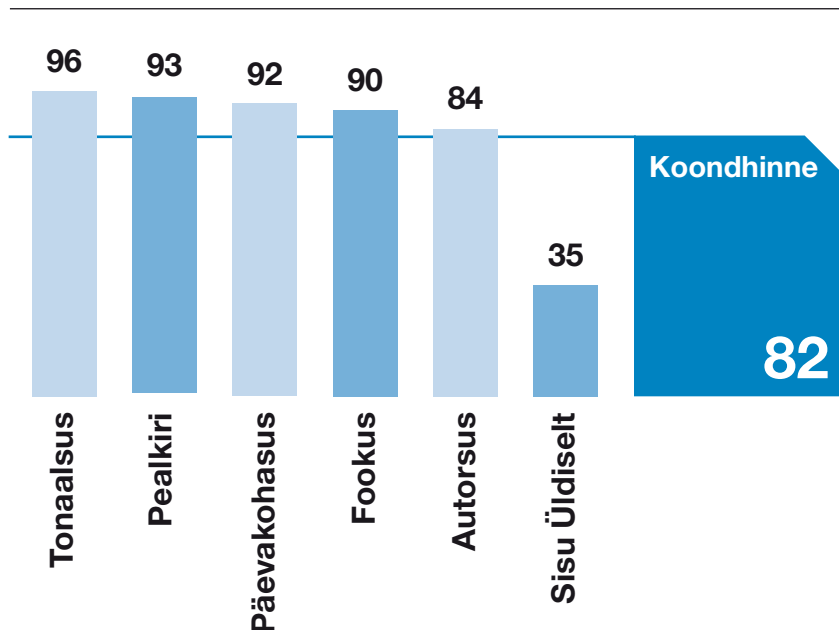
Muutujad

SISU KIRJELDAVAD MUUTUJAD

Sisukategooria koosneb muutujatest mille abil on võimalik kirjeldada uudisportaali tegevuse sõltumatust ja usaldusväärsust. Käesoleva analüüsi meetod nägi ette iga valimisse kuulunud portaali kümne anonümiseeritud artikli hindamist (s.t artikli teksti hindamist, ilma et sellel oleks lisatud autor, allikas, kuupäev ja kanal). Artiklid valiti põhimõttel, et tegemist on sagedamini jagatud lugudega andmekorje perioodil (vt Tabelit 4). Artikleid hindasid teineteisest sõltumatult kaks analüütikut, hinded anti skaalal 0 (väga halb) -100 (väga hea).

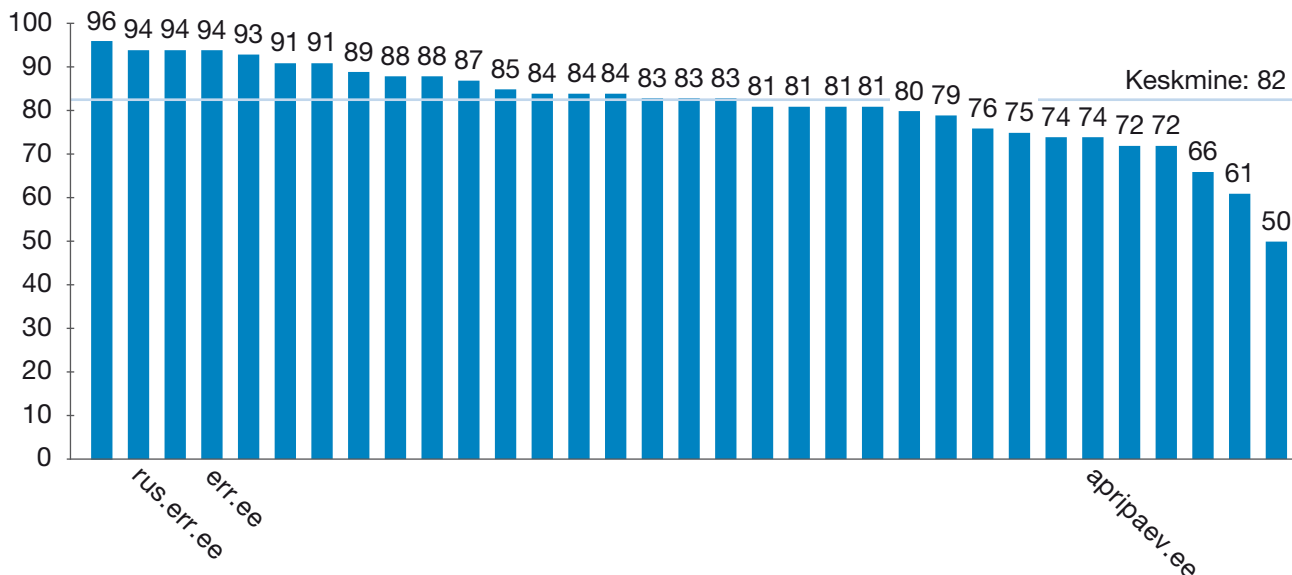
Üldvaates näitavad Eesti meediaturul kogutud andmed suhteliselt tagasihoidlikku väärinforiski seoses pealkirjade, lugude autoritele viitamise ja hiljutiste sündmuste kajastamisega (vt Tabel 4). Parima tulemuse - 96 punkti saajast - saavutas Postimees.ee.

Tabel 4: Sisukategooria muutujad ja nende hinded

Artiklite tonaalsus on hea indikaator mille abil ennustada uudisportaali teisi väärinforiskidega seotud tugevuste ja nõrkuste seost teiste muutujatega²¹. Siin on oluline välja tuua tähelepanek, et artikli tonaalsuse ja väärinfo esinemise tõenäosuse vahel on tugev seos.

Graafik 3: koondhinded sisu kirjeldavatele muutujatele

TOIMETUSTE TÖÖD JA ORGANISATSIOONI STRUKTUURI KIRJELDAVAD MUUTUJAD

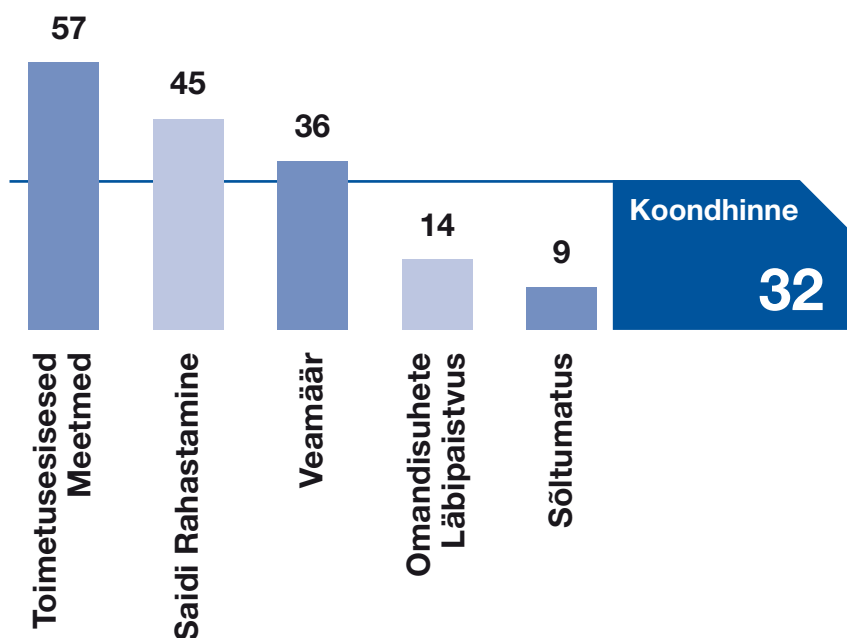
Kõnesolevad muutujad kirjeldavad toimetuste töö sidusust, samuti vaadeldakse siin rubriigis meediakanalite tööd lähtudes nende organisatsioonilisest ülesehitusest. Jällegi, kõik hinded on antud skaalal 0-100 (halvimast parima võimalikuni), lähtudes ainult sellest infost mis on veebilehtedel kättesaadav. Toimetamist ja meediaorganisatsioonide struktuuri kirjeldavaid muutujaid on väärinfo leviku tõkestamise aspektist vaadates muuta kõige lihtsam, kui võrd need puuduvad toimetuste igapäevast tööd ja selle paremat peegeldamist auditooriumile. Tuleb nentida, et paljudel meie valimis olnud veebilehtedel esines siin palju vajakajäämisi. Näiteks, vaid kolm kanalit ([Äripäev.ee](http://Aripaev.ee), err.ee ja rus.err.ee) deklareerivad end sõltumatute väljaannetena. Ka ei pea enamik kanalitest vajalikuks viidata ajakirjaniku sõltumatuse reeglist kinnipidamisele oma igapäevases töös. Samas me teame, et suurem osa neist väljaannetest, kellel me selle puuduse tuvastasime, on Eesti Meediaettevõtet Liidu liikmed ja on selle eeltingimusena aktsepteerinud ka Eesti ajakirjanduseetika koodeksi järgimise.²²

Kõikidel Eesti veebiväljaannetel on selles mõttes potentsiaal saada ajakirjanduslikku toimetamist ja organisatsiooni struktuuri kirjeldavate muutujate lõikes väga häid tulemusi. Seda vaid lisades oma veebiväljaannetele vastavad deklaratsioonid toimetusesiseste standardite järgimise kohta. Mõõdikud toimetuste töö ja organisatsiooni kirjeldamiseks pärinevad Euroopa ajakirjanike poolt algatatud liikumisest Journalism Trust Initiative (JTI)²³. JTI märgib, et nende standardite järgimine suurendab väljaannete usaldusväärsust avalikkuse silmis, julgustab traditsioonilisi meediaväljaandeid ümber hindama oma tegevust digitaalse ajakirjanduse ajastul ning näitab uutele väljaannetele läbipaistva tegevuse eeliseid²⁴.

Eesti Meediaettevõtete Liit (EML) saaks siinkohal olla abiks ja tutvustada oma liikmetele kõnesolevaid poliitikaid²⁵. Näiteks: et just EML-i organ Pressinõukogu tegeleb kodanike kaebustega ajakirjanduseetika koodeksi rikkumiste üle, võiks EML aidata ka parendada veebiajakirjanduse usaldusväarsust. Eesti ajakirjanduseetika koodeks pakub soovitusi tõeseks ja eetiliseks uudistootmiseks, huvidekonfliktide lahendamiseks, lugejate poolt loodud sisu haldamiseks ja ka tundlike isikuandmete töötlemiseks. EML liikmed on üldiselt ka eetikakoodeksi täitmise üle järelvalvet teostava Pressinõukogu otsustega nõus²⁶. Teiseks selliseks regulaatoriks võiks olla Avaliku Sõna Nõukogu, mis erinevalt EML-ist ei esinda mitte meediaväljaannete omanikke, vaid ajakirjanikke ja eksperte²⁷.

Silmatorikavalt nõrgad olid toimetuste tööd ja meediaorganisatsioonide struktuuri kirjeldavate muutujate väärtused paremkonservatiivsetel portaalidel, mõnedel kohalikel väljaannetel, uudiste agregatoritel ja Venemaal paiknevatel portaalidel. Ennekõike kasvab sellest tähelepanekust välja soovitus, et kõik Eesti meediaorganisatsioonid, kes tahaksid parendada toimetuste tööd ja suurendada oma tegevuse läbipaistvust, võiksid oma töö planeerimisel lähtuda Journalism Trust Initiative (JTI) standarditest. Seda soovitus toetab ka auditooriumiuuringust selgunud online uudiste lugejate kalduvus pidada usaldusväärsemaks neid veebilehti, mille tegevuspõhimõtted auditooriumiga suhtlemiseks on paigas ja mis on deklareerinud lähtumist teatud eetilistest standarditest²⁸.

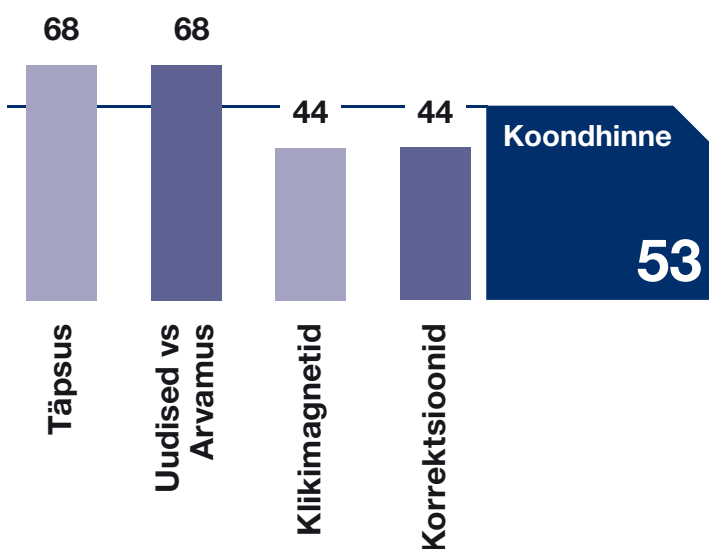
Tabel 5: Toimetamise kategooria muutujad ja nende hinded (Eestis paiknevad saidid)

Konteksti kirjeldavad muutujad

Nn kontekstimuutujad kirjeldavad ennekõike seda, kuidas auditooriumid (antud juhul eristasime eesti- ja venekeelset) tajuvad brändi usaldusväärsust. Kõik hinded on antud skaalal 0-100 (halvimast parima võimalikuni), lähtudes ainult sellest infost mis on veebilehtedel kättesaadav; konteksti hinnatud valimil ja selle koostamise meetodikal eelnevalt juba peatusime. Siin on mitmetel juhtudel palju arenguruumi ja need eksperthinnangud muutuvad pigem aeglaselt, s.t ennekõike räägime siin muutustest n-õ keskpikas perspektiivis (vt Tabel 6). Seda ennekõike sellepärast, et auditoorium kaldub olema oma hinnangutes stereotüüpne ja ei ole sellisena aldis muutustega kaasa minema. Meie statistiline analüüs näitab ennekõike seda, et vastajate tajud online keskkondadest on korrelatsioonis erinevate muutujatega sisu- ja toimetuste- ning organisatsioonistruktuuri kategooriatest. St pikemas perspektiivis tähendab meediaväljaannete brändide usaldusväärsemaks muutmine ennekõike tööd just nende muutujatega.

Tabel 6: Konteksti kirjeldavad muutujad ja nende hinded (Eesti saidid)

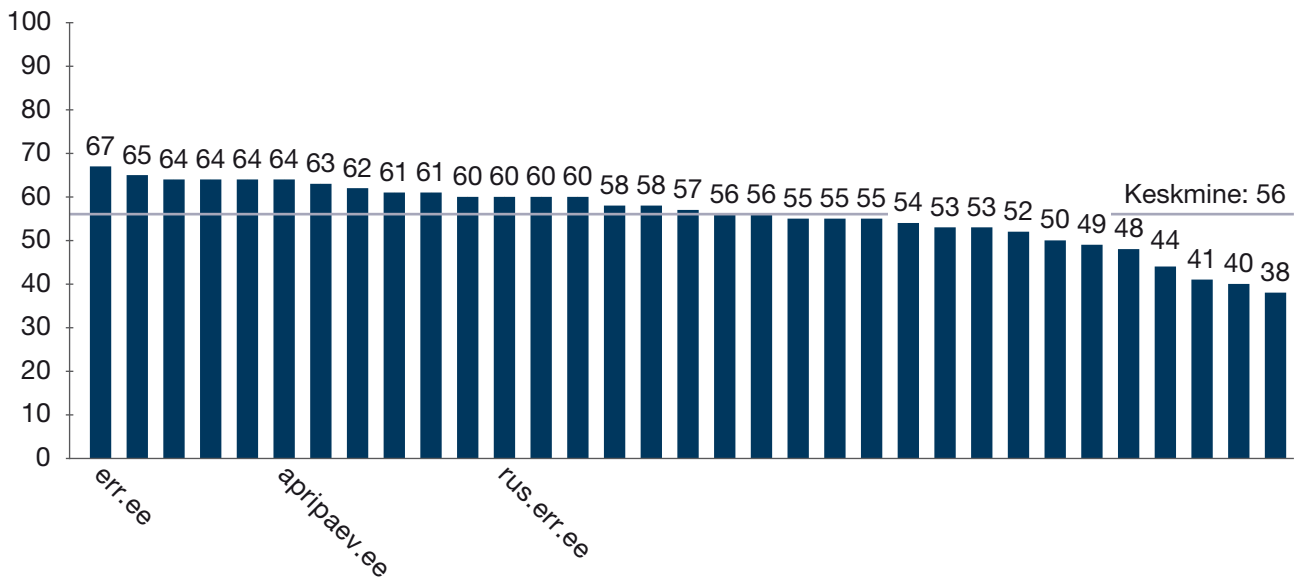

Konteksti kirjeldavate muutujate uurimiseks tellisime veebipaneeli küsitluse sõltumatult uuringufirmalt³¹. Vastajatelt küsiti nende hoiakuid meie valimisse kuuluvate uudisportaalide kohta³². Tulemused näitavad, et rohkem kui pool meie valimist kiideti vastajate poolt usaldusväärsetena heaks (rohkem kui 70 punkti 100st). Paljudel juhtudel ei olnud tegemist ainult peavoolumeediaga.

Vastajad tunnistasid usaldusväärsemaks avalik-õiguslikule ringhäälingule kuuluva veebiportaali (err.ee), mis on loetav nii eesti kui vene keeles. Peaaegu pool vastanutest liigitas selle väga usaldusväärseks. Absoluutselt kõige usaldusväärsemaks allikaks pidasid vastajad err.ee keskkonda seoses poliitika, tervise (mh ka COVID-19 teema) ja keskkonnaga seotud uudiste kajastamisel.

Suuremat väärinfo riski tajuti nende uudisportaalide puhul, mis kasutavad lugejate meelitamiseks pealkirjades nn klikimagneteid ja millel puudusid selgelt deklareeritud tegevused lugejate tagasisidestamiseks (ennekõike artiklis esinevate võimalike vigade parandamine). Meie uurimistulemustest selgus, et neid lehti, millel olid selgesti sõnastatud tegevused toimetusepoolsete vigade parandamiseks hindasid ka lugejad tõhusamaks uudiste ja arvamuste eristamisel. Samuti said need uudisportaalid paremaid hindeid toimetustandardite olemasolu eest.

Graafik 5: koonddiinded konteksti kirjeldavatele muutujatele

Järeldused

Rääkides väärinfo levimisega seotud ohtudest, on Eesti meediaturul - hoolimata selle suhteliselt usaldusväärsest kuvandist siinses auditooriumis - mitmeid aspekte, mida oleks võimalik parendada. Olulisimaks järelduseks mis käesolevast analüüsist selgus on asjaolu, et ligi ⅔ siinsetest uudisportaalidest asetuvad väärinfo leviku potentsiaali mõttes keskmisele riskitasemele.

Tüüpiliselt saavad uudisportaalid meie uuringutes paremaid hindeid nende muutujate lõikes, mis kirjeldavad nende sisulist reliaablust ehk siis uudisportaalide tegevused vastavad kasutajate ootustele. (teisisõnu: uudisportaalid pigem teevad seda, mida neilt oodatakse et nad teevad). Samas, keskmised riskihinnangud nende väärinfo potentsiaalile kujunevad ikkagi madalamaks just seoses toimetusesiseste standardite tutvustamise puudulikkuse või neile auditooriumi poolt antud hinnangute tõttu.

Usaldusväärse suurendamiseks saaksid uudisportaalid teha järgmist:

- JTI poolt väljatöötatud ajakirjanduslike ja organisatoorsete standardite rakendamine.
- Toimetuse sõltumatus deklareerimine, selged juhised lugejatele: kuidas teatada väärinfost ja faktivigadest, samuti tuleks välja töötada poliitika nii kasutajate- kui ka algoritmide poolt loodud sisu kohta.
- Tuleks julgustada Eesti Meediaettevõtete Liitu täpsustama ja rõhutama oma liikmetele eelnevalt viidatud ajakirjanduslike praktikate olulisust. Nende rakendamine oleks uudisportaalidele lihtne aga tõhus viis enda usaldusväärse suurendamiseks, näiteks: viitamine lugude autoritele, samuti deklaratsioon toimetustest sõltumatus kohta.
- Vigade parandamise reeglite selge esiletõstmine on oluline. Nende võimaluste rõhutamine peaks olema tõstetud nähtavale kohale ja peaks olema arusaadav võimalikult paljudele.
- Vältida tuleks pealkirjade muutmist klikimagnetiteks. Tuleb kasutada selgeid ja loo sisu adekvaatselt peegeldavaid pealkirju. See eeldab ka pikemaajalist koostööd reklaamiandjate ja reklaamitööstusega, muutmaks täna kehtivaid online-reklaami ärimudeleid.
- Avalikkusele tuleks tutvustada erinevaid poliitikaid mis aitavad toime tulla uue meedia väljakutsetega. Näiteks tähendab see ka Euroopa Liidus digimaksu kehtestamist (Eestis loobuti sellest 2020 kevadel), samuti tuleks leida lisarahastust tulemaks toime väljakutsetega mille on ajakirjandusele esitanud reklaamitööstuse poolt dikteeritud klikipõhine ärimudel.
- Vajalik on leida viise tutvustamiseks toimetusetöö läbipaistvuse olulisust ja ajakirjanduseetika põhimõtteid ka siin populaarsetele piiritagustele vene uudisportaalidele. Kuigi Eesti Rahvusringhäälingu usaldusreiting on kõrge nii eestlaste kui venelaste seas, on võitlus väärinfo levimisega jätkuvalt avalikkusele oluliseks väljakutseks.

Vajadus usaldusväärse ja sõltumatu väärinformatsiooni riski hindamise järele kasvab. Käesoleva riskireitingute raamistiku käivitamine annab otsustajatele, uudisportaalide le toimetajatele ja reklaamitööstusele vajalikku teavet, mis võimaldab vähendada väärinfo riskidele avatud ajakirjanduse tulusid.

Lisa: Meetod

Muutujate hindamine

GDI hindab erinevate muutujate abil uudisportaalide sisu, nende toimetuste tööd ja nende uudisportaalide organisatsioonilise ülesehituse läbipaistvust. Selle lähenemise eeliseks on võimalus võrrelda erinevaid domeene ja kõrvutada erinevaid maid, samas on sellise vaatluse üldistus piiratud vaid vaatluse hetkega. S.t GDI meetod ei võimalda hinnata uudisportaalide tegevust retrospektiivis, samuti puudub selles lähenemises võimalus hinnata väärinfo levikut erinevate lugude ja juhtumite vaates. Mõlemaid puudusi üritab korvata nn kontekstimuutujate kaardistamine, mis esitab auditooriumile küsimusi selle kohta kuidas nad tajuvad muutusi meie valimisse kuuluvate uudisportaalide sisus. Käesolev raport koosneb kahe kolmandiku ulatuses nende muutujate uurimisest, mida on võimalik tuvastada otsesel vaatlusel (sisu, toimetuste tööd ja organisatsiooni läbipaistvust kirjeldavad muutujad). Ülejäänud kolmandik muutujatest kontekstualiseerib meie valimis kirjeldatud uudisportaalide auditooriumi poolt antud hinnangute kaudu.

Sisu kirjeldavad muutujad koosnevad kuuhest indikaatorist, mida määrasid teineteisest sõltumatult kaks eksperti. Igast uudisportaalist valiti juhuslikkuse printsiibil kümme artiklit selle saidi möödunud kahe nädalase perioodi enim jagatud artiklite seast. Tekstidest kustutati igasugune artikli päritolule viitav metainformatsioon, mis võinuks paljastada selle avaldanud kanali ja autori. Lõplik riskireiting peegeldab hinnanguid pealkirja adekvaatsuse, loo autori olemasolu, artikli tonaalsuse, teema ajakohasuse ja ka teema esindatuse kohta teistes kanalites.

Ka toimetuste tööd ja organisatsiooni läbipaistvust kirjeldavaid muutujaid hindasid juba viidatud eksperdid. GDI valis Journalism Trust Initiative poolt määratletud meediakanalite usaldusväärsust kirjeldavatest

muutujatest viis indikaatorit kirjeldamaks riske mis seonduvad uudisportaalide võimalike rahaliste huvide konfliktidega, nende haavatavust väärinfole seoses lugejakommentaariidega ja toimetusesiseste standarditega. Need muutujad ei peegelda mitte selle ajakirjanduse tegelikku kvaliteeti, vaid ennekõike seda mida konkreetne uudisportaal enda kohta paista laseb: tegelikud kasusaajad, majandustegevuse läbipaistvus, kommentaariumites kehtestatud reeglite olemasolu, algoritmide poolt loodud sisu avaldamise reeglid, selgelt sõnastatud protseduurid vigadest teatamiseks ja avalikult esitatud selgesõnaline kinnitus toimetuse sõltumatuse kohta.

Konteksti kirjeldavate muutujate hindend põhinevad Norstat Eesti tehtud sõltumatu uurimuse tulemustel, mis kirjeldavad auditooriumite hinnanguid uudisportaalide poolt vahendatud sisu ja toimetuste töö kohta. Küsitlustulemuste kaasamine väärinforiskide hindamisse on vajalik, kuivõrd nii on võimalik arvestada lugejate hinnanguid nende saitide tööle ja usaldusväärsusele retrospektiivis. Auditooriumi poolt antud hinnangud on heaks täienduseks teistele sisu kirjeldavatele muutujatele, mis on küll detailsemad, kuid piirnevad ühe saidi puhul vaid kümne artikliga. Küsitlus koosneb hinnangust neljale muutujale: täpsus, uudise ja arvamuse eristamise selgus, klikimagnetite kasutamine pealkirjas ja selgete protseduuride olemasolu vigadest teatamiseks.

Uudisportaalid liigitati lähtudes nende lõplikust riskireitingust viide kategooriasse. Kategooriate piirväärtused määrati, ühendades kõigi riikide domeenide riskireitingud GDI praeguses versioonis ning arutati siis globaalse valimi keskmine ja selle standardhälve. Domeenid paigutuvad kategooriasse lähtudes standardhälvete arvust, mis eraldavad need hinnangud üldisest keskmisest punktisummast. Allolevas tabelis on esitatud kõik kategooriad ja nende piirid.

Tabel 7: Ülevaade riskivahemikest

DOMEENI KOGUTULEMUS	VÄÄRINFO RISKI TASE	VÄÄRINFO RISKIKATEGOORIA
< -1.5 SH (standardhälve) keskmisest	5	Maksimaalne risk
> -1.5 and <= - 0.5 SH keskmisest	4	kõrge risk
> -0.5 and <= 0.5 SH keskmisest	3	keskmise risk
> 0.5 and <= 1.5 SH keskmisest	2	madal risk
>= 1.5 SH keskmisest	1	minimaalne risk

Andmekorje

Eesti domeene hindasid kaks eksperti, kelle GDI töötajad koolitasid lähtudes uurimisraamistikust ja GDI kodeerimisjuhendi üksikasjalikest juhistest kõikide muutujate hindamiseks.

Auditooriumiuuringu viis läbi Norstat Eesti ja selles osales 1076 igapäevast veebikasutajat. Igale vastajale esitati rida küsimusi neile tuttavate uudisportaalide kohta. Lähtudes oma pädevusest hindas iga vastaja valimist kuni kümme domeeni. Ühte uudisportaali hinnante arv oli maksimaalselt 125 ja minimaalselt 46 inimest. Need arvud tähendavad seda, et valim võimaldas teha pädevaid järeldusi.

Märkused

- 1 Statistiliste korrelatsioonide tabelit vt Lisast.
- 2 Täiendavalt loe meie metodoloogia kohta Lisast ja veebist: <https://disinformationindex.org/research/>.
- 3 2020 aasta raportid peegeldavad meediaturgu järgmistel maadel:: Argentina, Eesti, Prantsusmaa, Gruusia, Saksamaa, Läti, India, Lõuna-Aafrika, Suurbritannia ja USA. Nimekirja ei pruugi olla täielik.
- 4 Kõiki lehekülgi raportis teavitati nende riskireitingutest, samuti turu keskmistest tulemustest.
- 5 Kaks eksperti hindasid igat uudisportaali ja kõiki muutujaid. Auditooriumiuuringu viis läbi kohalik sõltumatu ettevõtte Norstat (<https://norstatgroup.com/>). Tegemist on kvantitatiivse veebipaneeliga mis oli esinduslik nii eesti- kui vene rahvusest inimeste suhtes, see koosnes 1076 vastanust. Valim koostati lähtudes Norstati on-line paneeli reeglitest: <https://norstatgroup.com/methods/online-data-collection>. Kõik osalejad vastasid GDI standardküsimustikule mida kasutati kõikides maades kus riskireitinguid määrati. Iga vastaja kirjeldas oma arusaama kokku kümne uudisportaali usaldusväärsusest.
- 6 Parimaks reitinguks on 'minimaalne riskitase', millest veidi nõrgem on 'madal riskitase'. Mõlemad kategooriad tähendavad, et vaatlusalune uudisportaal on saanud häid hindeid kõikide muutujate lõikes. Võimaldamaks toimetustel ja omanikel sisse viia vajalikke muudatusi nende uudisportaalide läbipaistvuse suurendamiseks, jagati kõikides uuritud maades üksikute saitide hinded konfidentsiaalselt. Kõikidel uudisportaalidel võimaldati tutvuda riskireitingu koostamise kohta käiva informatsiooni, meetodi ja selle määramiseks ettevõtetud töödega. GDI avalikustab ainult madalaimad riskihinded saanute nimed - seetõttu on nendes raportites nimetatud uudisportaalide arv eri maade lõikes erinev.
- 7 Siinkohal on paslik lisada, et GDI sooviks on teha jõupingutusi väärinfo tuvastamisel terves meediasektoris. Sellise teenuse järel on suur nõudlus ja eksisteerib oht, et GDIst vähem läbipaistvat metodoloogiat rakendavad ettevõtted soovivad seda lünka täita.
- 8 Tuginedes Alexa poolt järjestatud Eesti 500le enimkülastatud veebisaidile: <https://www.alexa.com/topsites/countries/EE>.
- 9 Väide tugineb Norstati uuringule auditooriumi hoiakutest siinsete meediakanalite suhtes. Täpsemalt vt selle raporti osast, mis võtab vaatluse alla auditooriumi hoiakud siinsete suuremate on-line kanalite suhtes.
- 10 Kriis algas, kui valitsus otsustas teisaldada Tallinna kesklinnas paiknenud II maailmasõja memoriaali Tallinna sõjaväekalmistule. Väärinfokampaaniad mis kujutasid endast osa laiemast Venemaa poolt algatatud küberkampaaniast Eesti vastu päädisid erinevate konspiratsiooniteooriatega mis levisid erinevates online- ja sotsiaalmeediakanalites ja ergutasid inimesi võitlema tänavatele toodud politseinikega, vt <https://www.forbes.com/sites/francistapon/2018/07/07/the-bronze-soldier-statue-in-tallinn-estonia-give-baltic-headaches/#70b0cc9a98c7> ja <https://www.bbc.com/news/39655415>.
- 11 Vt: <https://www.ebu.ch/news/2020/04/new-report-shows-broadcast-media-is-most-trusted>
Vt ka: https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus/uploads/document/uabvpb2cf7/Globalism2019_Social_Media_General.pdf.
- 12 Vt: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2183_464_ENG. Üldistus sisaldab neid kes vastasid "jah" ja "kindlasti jah".

- 13 Üldistus pärineb Eurobaromeetri uuringust ja sisaldab neid kes olid selles väites “kindlad” ja “mõnevõrra kindlad”; https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2183_464_ENG.
- 14 Kõik leiud pärinevad 2018. aasta Eurobaromeetri uuringust “Flash Eurobarometer 2018: fake news and disinformation online”: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2183_464_ENG; lisainfot vaata ka 2020 märtsi Eurobaromeetrist: “Attitudes towards the impact of digitalisation on daily lives”: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2228>, Eurobaromeeter jaanuar 2020: “Europeans’ attitudes towards cyber security”: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2249> ja Eurobaromeeter märts 2019: “Europeans’ attitudes towards Internet security”: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2207>. Samuti Eurobaromeeter september 2018: “Illegal content online”: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2201>.
- 15 Jõesaar, A. (2019). Estonian and Russian speaking audience sections’ opinion on media credibility and on the value of public service broadcasting in 2010-2019. Ettekanne IAMCR 2019 konverentsil.
- 16 Tuginedes Alexa pingereale: <https://www.alexa.com/topsites/countries/0/EE>. 20nest populaarsemast saidist on kuus seotud uudiste vahendamisega.
- 17 <https://www.bestmarketing.ee/uudised/2020/07/14/reklaamituru-ulevaade-suurim-osakaal-televisioonil-enim-kasvas-internetireklaam>.
- 18 [Kui palju internetireklaamiturul raha liigub ja kelle kukkur kiiremini täitub?](#)
- 19 ERR 07.08 2020 “Meedialiit: digitellimuste kasv kompenseerib paberlehtede trükiarvu languse”, <https://www.err.ee/1121658/meedialiit-digitellimuste-kasv-kompenseerib-paberlehtede-trukiarvu-languse> On oluline märkida, et COVID-19 kriisil juba on märgatav negatiivne mõju reklaamimüügile.
- 20 Vt nt ERR 03.07 2020 “Erik Gamzejev: munitsipaalmeediale ei ole õigustust” <https://www.err.ee/1109011/erik-gamzejev-munitsipaalmeediale-ei-ole-oiigustust>. See on väljakutse ennekõike munitsipaalmeediale, aga mitte ainult. Siin ei ole lihtsat lahendust, osaliselt ka sellepärast et Eestis ei ole meediaombudsmani traditsiooni (või ükskõik millise teise meediaregulaatori traditsiooni), mis oleks võrreldav erinevate Euroopa analoogidega.
- 21 Statistiliste korrelatsioonide tabelit vt lisast.
- 22 Seda argumenti toetab asjaolu, et Eesti on aastaid olnud maailma Pressivabaduse Indeksis väga kõrgel kohal: <https://rsf.org/en/ranking>.
- 23 Rohkem infot JTI tegevusest (mis muide rakendab oma tegevuses ja ISO standardid) vt siit: <https://jti-rsf.org/en/>.
- 24 <https://www.cen.eu/news/workshops/Pages/WS-2019-013.aspx>.
- 25 <https://meedialiit.ee/>.
- 26 Eesti Meedialiit on organisatsioon, mis kaitseb meediaettevõtjaid ja toimib ühtlasi ka teatava regulaatorina, mis menetleb kaebusi Eesti Ajakirjanduseetika Koodeksi rikkumise kohta.
- 27 <http://www.asn.org.ee/english/index.html>.
- 28 Korrelatsioonide tabelit vt Lisast.
- 29 Eesti Meedialiit: <https://meedialiit.ee/eetikakoodeks/>.
- 30 Korrelatsioonide tabelit vt Lisast.
- 31 Küsitluse viis läbi Norstat Eesti juulis 2020. Meetodiiks kvantitatiivne ja rahvuste suhtes representatiivne veebipaneel kokku 1076 osalejaga. Paneel koostati lähtudes Norstati reeglitest: <https://norstatgroup.com/methods/online-data-collection/>.
- 32 Tulemustest selgus, et vastajad teadsid kõige paremini vanimaid Eesti turul tegutsevaid kanaleid. Need olid Delfi.ee, Õhtuleht, Postimees.ee, Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Maaleht, Äripäev ja Err.ee. Maakondlik ajakirjandus (i.e. Pärnu Postimees, Sakala, Saarte Hää, Virumaa Teataja, Põhjarannik + Severnoje Poberežje, Järva Teataja, Stolitsa, Võrumaa Teataja, Lõuna Eesti Postimees and Lääne Elu) on paremini tuntud ennekõike ilmunispaikades.

www.disinformationindex.org